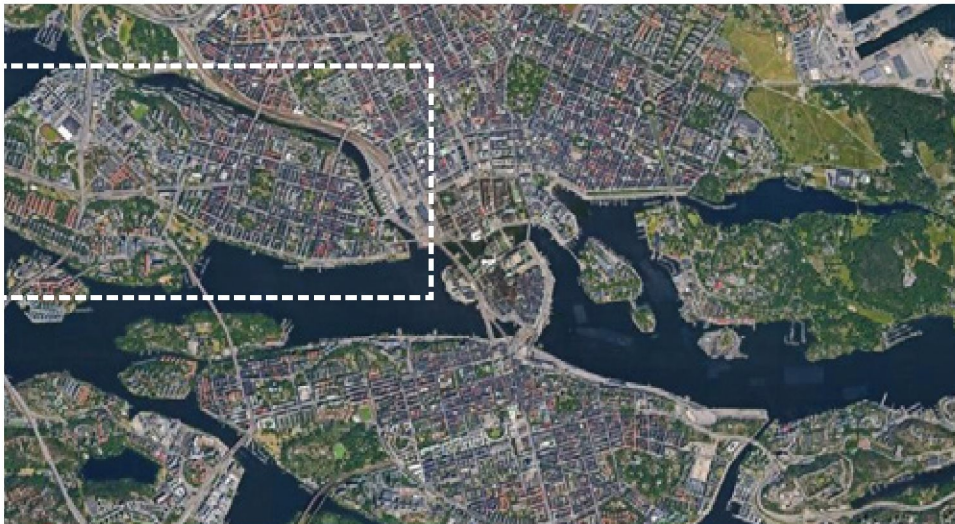

Diamanten 11

Antikvarisk Konsekvensanalys
2022-04-28 / White arkitekter AB
rev. 2022-10-20

white

Diamanten 11, placering i Stockholm. Flygfoton: Google Maps

Objekt	Beställare	Omslagsbilder	Ansvarig
Objekt: Diamanten 11 Stadsdel: Kungsholmen Kommun: Stockholms stad Län: Stockholms län	Cityfast	Framsida: Diamanten 11, huvudentré. Källa: Stockholms Stadsarkiv	Annika Andersson Bebyggelseantikvarie annika@attikan.se

Innehåll

Bakgrund, syfte och metod	4
<i>Uppdragets förutsättningar</i>	4
Konsekvensanalys - Påverkan på karaktärsdragen	6
<i>Påverkan på mellanskalen</i>	6
<i>Påverkan på den lilla skalan</i>	8
Konsekvensanalys - Påverkan på det kulturhistoriska värdet	12
Sammanfattande bedömning	14

Rev. 2022-10-20 Syftar till att inkludera *kulturcenter* i den ändrade användningen.

Bakgrund, syfte och metod

BAKGRUND OCH OMFATTNING

White har givits i uppdrag av Cityfast AB att utföra en antikvarisk konsekvensanalys inför samråd av ny detaljplan som omfattar fastigheten Diamanten 11. Utredningen har föregåtts av platsbesök i januari 2020 samt december 2021 i samband med inventeringar inför den antikvariska förundersökningen daterad 2022-01-28. Utredningarna läses bäst som liggande A4 i uppslagsformat.

SYFTE

Dokumentet Antikvarisk konsekvensanalys syftar till att ge en beskrivning av vilka konsekvenser ett förslag har för kulturvärdena på platsen.

KONSEKVENSPANALYS OCH UPPBYGGNAD

Konsekvensanalysen tar inte ställning till andra åtgärder än de som föreslås inom fastigheten Diamanten 11.

Påverkan på de kulturhistoriska karaktärsdragen enligt Plan- och bygglagen (PBL) kan beskrivas i tre nivåer:

Den stora skalan - Beskriver på vilket sätt påverkas kulturvärdena i förhållande till staden som helhet.

Bedömningen relaterar till hur kulturvärden hanteras enligt PBL 2 kap 6 §.

Mellanskalan - Beskriver på vilket sätt som kulturvärdena påverkas på kvartersnivå. Bedömningen relaterar till hur kulturvärden ska hanteras enligt PBL 2 kap 6 § samt PBL 8 kap 13 §.

Den lilla skalan - Beskriver på vilket sätt kulturvärdena hos de enskilda byggnaderna påverkas. Bedömningen relaterar till hur kulturvärden ska hanteras enligt PBL 8 kap 13 och 17 §§.

Eftersom de i detaljplanen föreslagna ändringarna inte medför några större exteriöra förändringar kommer inte påverkan i den stora skalan bedömas eftersom dessa bedöms obefintliga.

Förutom påverkan på de kulturhistoriska karaktärsdragen kommer även konsekvenserna på det kulturhistoriska värdena att beskrivas. Slutligen görs en sammanvägd bedömning.

KULTURHISTORISK KARAKTÄR ELLER VÄRDE?

I plan- och bygglagen (PBL), som reglerar hur vi bygger, görs en skillnad mellan karaktär och kulturhistoriskt värde. Karaktären är det vi upplever när vi rör oss i en miljö, t.ex. byggnadernas placering och arkitektoniska utformning. Det kulturhistoriska värdet är istället det vi kanske inte direkt ser, utan det som ligger till grund för varför bebyggelsemiljön eller byggnaden ser ut som den gör. För att tydliggöra skillnaden mellan karaktär och värde kan följande exempel ges:

När du tittar på en tavla utgör ramen, motivet och tavlans skick tillsammans dess karaktärsdrag. Värdet däremot ligger i om du tycker att motivet är vackert, vem som har målat tavlan samt tavlans proveniens.

Karaktärsdragen som beskrivs i denna utredning är förknippade med PBL 2 kap 6 § samt PBL 8 kap 17 §. För beskrivning av bebyggelseområdes karaktärsdrag används Boverkets Checklista karaktärsdrag som utgångspunkt. Den modell som användes för värdering av kulturvärdena i den antikvariska förundersökningen är Riksantikvarieämbetets modell Kulturhistorisk värdering av bebyggelse.

Det kulturhistoriska värdet som beskrivs i denna utredning hanteras i PBL 2 kap 6 § samt PBL 8 kap 13 och 17 §§ vilket medför att konsekvenserna av planförslaget grundar sig på de kulturvärden som kan hanteras enligt PBL.

GRANSKADE HANDLINGAR

De handlingar som ligger till grund för konsekvensanalysen är:

Ansökan om planbesked, White arkitekter, daterad 2020-01-31

Diamanten 11, antikvarisk förundersökning, White Arkitekter, daterad 2022-01-28.

Invitation to Design Proposal Competition for Korean Cultural Center, The Embassy of the Republic of Korea in Sweden, 2021-11-22

FÖRFATTNINGSSKYDD

För fastigheten gäller stadsplan Pl. 1609A, Pl 6734, tilläggsplan 7654A samt dp 2003-11119. I dp 2003-11119 finns bestämmelser som anger att vinden får inredas, under förutsättning att hänsyn tas till bl.a. byggnadens karaktär och exponering i stadsbilden.

ÖVRIGA STÄLLNINGSTAGANDEN

Stockholms stadsmuseum

Byggnaden har av stadsmuseet fått en grön klassning vilket innebär att byggnaden bedöms ha ett högt kulturhistoriskt värde och bedöms vara särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt.

Syftet med klassificeringen är att den ska kunna användas som ett kunskapsunderlag i det dagliga arbetet inom kommunens förvaltningar bland annat i samband med detaljplanering och bygglovsprövning. Informationen kan även användas av andra privata och offentliga aktörer inom stadsbyggnad liksom av en intresserad allmänhet som vill ha kunskap om stadens bebyggelse.

Utdrag ur Stadsmuseets klassificeringskarta.
Byggnaden har fått en grön klassificering.

FÖRSLAGET

Förslaget för ändrad detaljplan som berör Diamanten 11 innebär att ny plan möjliggör:

- Ändrad användning - från bostäder/kontor till att inkludera antingen kulturcenter, hotell- och centrumfunktioner, vilket kommer medföra interiöra ombyggnader.
- Begränsade fasadändringar

Denna konsekvensanalys berör endast planförslaget. Det kan inte förutsättas att handlingarna i ett planskede har en så pass detaljerad noggrannhet att detaljlösningar kan bedömas. Dessa kommande lov- och anmälanpliktiga ändringar kräver därför egna konsekvensanalyser.

Konsekvensanalys - Påverkan på karaktärsdragen

PÅVERKAN PÅ MELLANSKALAN ENLIGT PBL

Med mellanskalan avses i detta fall påverkan på det direkta närområdet kring Diamanten 11.

SYNLIGHET I STADSBILDEN

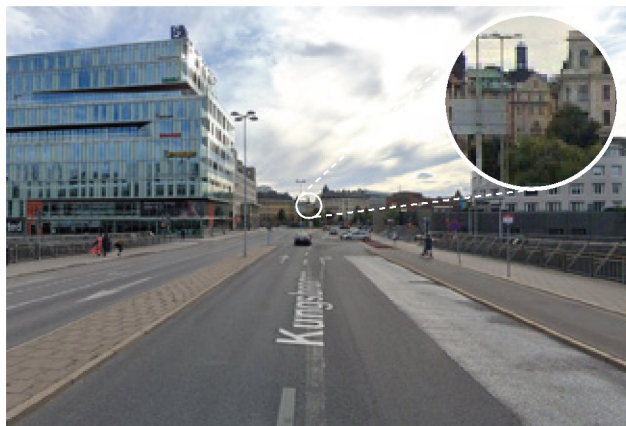
Diamanten 11 är inpassad i rutnätstaden och ses huvudsakligen i förkortning i perspektiv längs Kungsholmsgatan eller Pipersgatan. Dock så ligger den även i fonden för Kungsgatan och är därmed teoretiskt synlig från korsningen mellan Sveavägen och Kungsgatan vid Konserthuset – i verkligheten blir den dock skönjbar först där Kungsbron korsar centralens spårområde.

I mellanskalan är endast förändringar i fastighetens skyltar och ljusanordningar, sannolikt föranledda av den ändrade användningen, märkbara. De fasadändringar som föreslås blir inte avläsbara på dessa avstånd.

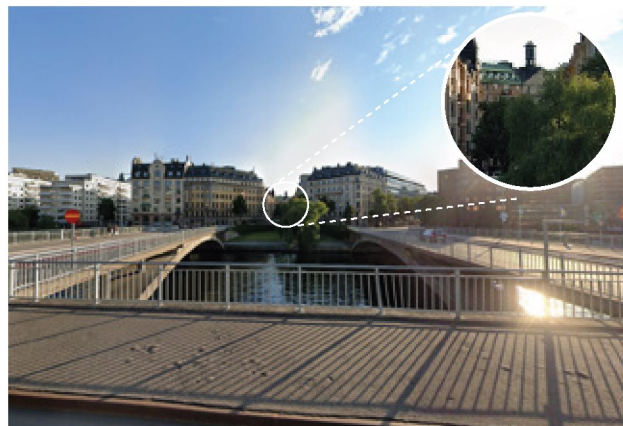
Den ändrade användningen bedöms kunna inrätta sig respektfullt med skylt- och ljusanordningar i förhållande till kulturvärdena på platsen samt bebyggelseområdets kulturhistoriska värden. Således uppfyller förslaget kraven i PBL 2 kap 6 § samt PBL 8 kap 13 §.

Eftersom de exteriöra förändringarna som tillåts i den föreslagna planen är så pass små och inte påverkar stadsbilden påverkar inte planerna heller riksintresset för kulturmiljövården. Någon risk för skada på riksintresset föreligger därmed inte.

1. Bild från Kungsbron över järnvägsspåren, Google Maps.

2. Bild från Kungsbron över Klara sjö, Google Maps.

3. Bild från korsningen av Fleminggatan och Pipersgatan, Google Maps.

4. Bild från korsningen av Kungsholmsgatan och Norra Agnegatan, Google Maps.

Bild från korsningen av Pipersgatan och Kungsklippan (vid Pipers ficka/Piperska muren), Google Maps.

Bild från korsningen mellan Kungsholmsgatan och Kungsbrostrand, Google Maps.

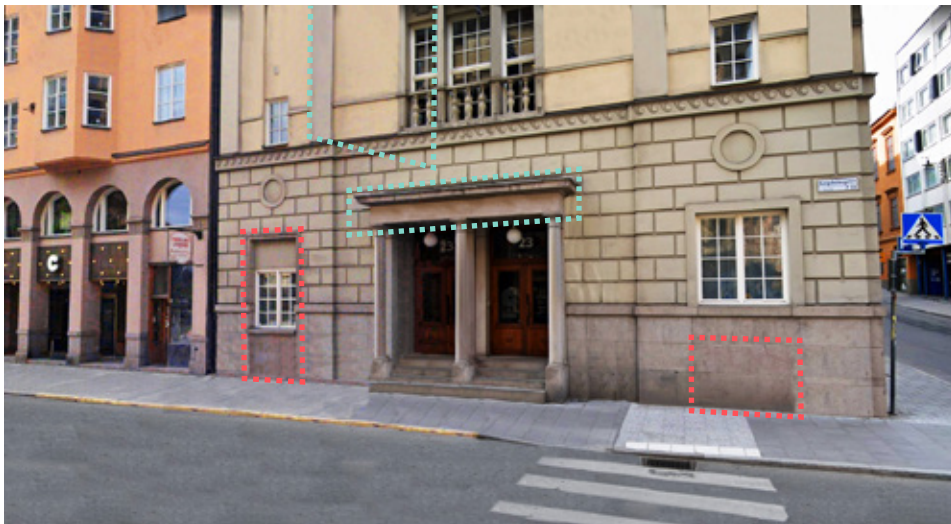

Bild av befintlig fasadsituation. Röd markering avser föreslagna fasadändringar avseende återupptagning av tidigare igensatta fasadöppningar. Blå markering avser skylt och fasadflagga.

Visionsbild från ansökan om planbesked med återöppnad sidoentré, källarfönster och återinförd skyltning och fasadflagga.

PÅVERKAN PÅ DEN LILLA SKALAN ENLIGT PBL

Med den lilla skalan avses i detta fall påverkan på gaturummet utanför Diamanten 11.

FASADÄNDRINGAR

De fasadändringar som den ändrade detaljplanen ämnar att möjliggöra är tillgänglig entrélösning för personer med nedsatt rörelseförmåga till fastigheten och dagsljus till dess källarvåning. I båda fallen rör det sig här om att återöppna tidigare igensatta öppningar. Tillgänglighet för rullstolsburna löses genom att återta den tidigare sidoentrén (se omslagsbild). Igensatta källarfönster i byggnadens granitsockel kan åter tas upp för att få dagsljus ner till bottenvåningen.

Eftersom öppningarna återtas i ursprungliga lägen påverkas fasadens komposition, karaktärsdrag och värden inte negativt. En väl utförd gestaltning har till och med potential att påverka kulturvärdena positivt genom att återföra en ursprunglig komposition och öka den pedagogiska läsbarheten av fasaderna.

NYA SKYLtar och LJUSANORDNINGAR

Ett nytt, mer publikt, innehåll föranleder sannolikt nya skyltar och ljusanordningar. I ansökan om planändring illustreras dessa med skylt ovan huvudentrén och fasadflagga. Även om den nya detaljplanen inte reglerar skyltar är det rimligt att anta att det finns ett önskemål kring att utföra de skyltar som illustreras i planansökan. Åtgärden konsekvens- bedöms därför översiktligt i detta dokument, trots att åtgärderna inte omfattas av planförslaget.

Skylltar och flaggor har genom åren förekommit på fasaden (se omslagsbild och antikvarisk förundersökning) och bedöms därmed via skyltlov kunna anpassas till platsen på ett lämpligt sätt och i enighet med *Vägledning för skyltar i Stockholms Stad*. Eftersom byggnaden ursprungligen ritats och uppförts med förberedda skyltlägen påverkar dessa (inom en rimlig gräns) inte byggnadens karaktär negativt.

INTERIÖR OMBYGGNAD

Den interiöra ombyggnad som planeras efter ändrad användning till kulturcenter, eller hotell- och centrumändamål innebär att byggnaden åter får en publik funktion vilket är lämpligt med hänsyn till dess ursprungliga användning. Ombyggnaden tillåter ett begränsat antal rum och en entréväning med centrumfunktioner endast i den omfattning att möjligheterna att hantera avfall i byggnadens befintliga soprum kan förutsättas fungera.

Den interiöra ombyggnaden kommer även att ge möjligheter för personer med nedsatt rörelseförmåga att bättre nyttja byggnaden genom inrättande av interiör plattformshiss inn- anför tillgänglig entré samt ev. inrättande av tillgänglighetsanpassade hotellrum. Trots att det enligt PBL 8 kap 7 § finns möjlighet att ge avsteg från krav på tillgänglighet, med hänvisning till byggnadens kulturhistoriska värden, bedöms de i nuläget planerade åtgärderna rimliga. Således bedöms de åtgärder som i nuläget redovisas avseende tillgänglighet uppfylla kraven på varsamhet och de bedöms inte heller som förvanskande.

Ändrad användning till kulturcenter, hotell- och centrumändamål kan även medföra anmärkningsvärda interiöra ändringar så som:

- rivning av befintliga innerväggar
- ingrepp i bärande stomme
- ingrepp i den stora kyrksalen

De väggar och entresolplan som i nuläget planeras att rivas är primärt tillkomna under ombyggnader på 2000-talet och bedöms vara utan större kulturhistoriskt värde. Ingrepp i stomme kan förväntas i form av håltagningar för till exempel VVS. Håltagningar behöver konsekvensbesömas särskilt i samband med ansök om lov eller anmälan. Den stora kyrksalen är idag delvis igenbyggd med entresolbjälklag genom vilka en trappa lämnar en öppning mellan våningsplanen. I planförslaget finns en redovisning med förändring av de senare tillkomna entresolbjälklagen, en öppning som förstärker den gamla kyrksalens ursprungliga rymd. Samtidigt kan man i planförslaget skönja att det ursprungliga innertaket i kyrksalen tas fram.

Ovanstående ingrepp bedöms kunna utföras utan negativ påverkan på byggnadens kulturhistoriska värden om föreslagna bestämmelser om skydd mot förvanskning efterföljs.

Den ändrade användningen omfattar endast de våningsplan som idag fungerar som kontor. Bostadsvåningarnas användning kvarstår och specificeras i planen. Bostäderna berörs via planändringen därmed inte av någon interiör ombyggnad. Eftersom både hissar och trapphus som ämnas användas för kulturcenter/hotellverksamheten är befintliga påverkar inte den nya användningen av vindsvåningen heller bostadsvåningarna.

**Invitation to Design Proposal Competition
for 「Korean Cultural Center」**

2021. 11. 22.

The Embassy of the Republic of Korea in Sweden

Republiken Korea (Sydkorea) utlyste 2021-11-22 en arkitekttävling för etablerandet av kulturcenter i fastigheten. Ett tidsbegränsat lov för denna verksamhet beviljades 2022-01-14. Utformningen av kulturcentret är ännu ej fastställt, men programmet innehåller huvudsakligen samlings- och utställningsytor av olika slag som antas kunna rymmas i fastigheten utan större ombyggnationer.

Visionsbild från ansökan om planbesked som visar en mer publik entréväning innehållande restaurang, café, konferens och co-working-ytor.

Visionsbild från ansökan om planbesked som visar interiör ombyggnad av hotellvåningar i den f.d. stora kyrkosalens höga rumsvolym.

Konsekvensanalys - Påverkan på de kulturhistoriska värdena

I den antikvariska förundersökningen har uttrycken för de kulturhistoriska värdena beskrivits. Nedan analyseras hur uttrycken påverkas av de respektive föreslagna användningarna och åtgärderna.

Eftersom planen ämnar att möjliggöra två olika huvudsakliga användningar, hotell eller kulturcenter, kommenteras dessa som separata funktioner under relevanta punkter.

BYGGNADSHISTORISKT VÄRDE

- Fastighetens byggnadshistoriska värde påverkas inte negativt av de föreslagna åtgärderna då den tidigare ombyggnaden till kontor redan undanröjt det huvudsakliga byggnadshistoriska värde som fanns i den tidigare kyrkobyggnaden.
- Det byggnadshistoriska värdet påverkas delvis positivt av rekonstruerande fasadändringar som till viss del återställer exteriörens tidigare historiska utseende.
- Funktionen *kulturcenter* tros ha bättre förutsättningar för att rumsligt nyttja kyrkorummen som samlingslokaler och på så sätt bevara läsbarheten av dessa.

ARKITEKTURHISTORISKT VÄRDE

- Den tidstypiska gestaltningen i den säregna Swedish-Grace-stilen kommer fortsatt vara tydligt avläsbar i samma utsträckning som idag.
- Fasadändringar i form av rekonstruktioner av tidigare källarfönster och sidoentré kan ha ett positivt arkitekturhistoriskt värde om dessa utförs med hög kvalitet.

SAMHÄLLSHISTORISKT VÄRDE

- Föreslagna ändringar påverkar inte det samhällshistoriska värdet eftersom detta huvudsakligen ligger i den tidigare användningen som frikyrka.

SOCIALHISTORISKT VÄRDE

- Föreslagna ändringar påverkar inte det socialhistoriska värdet eftersom detta huvudsakligen ligger i den tidigare användningen som frikyrka och missionscenter.

ARKITEKTONISKT VÄRDE

- De arkitektoniska värden som idag finns kvar från ursprungsbyggnaden kommer fortsatt att finnas kvar.
- Fasadändringar i form av rekonstruktioner av tidigare källarfönster och sidoentré kan ha ett positivt arkitekturhistoriskt värde om dessa utförs med hög kvalitet.
- Det interiöra arkitektoniska värdet kan förbättras om entrésolbjälklaget ovanför entrévåningen rivs och den lilla salen återfår sin tidigare rumsvolym.
- Den stora salens arkitektoniska värde kan förbättras genom en för byggnaden mer anpassad håltagning i dess entrésolbjälklag.
- Uppförande av slutna rum i stora salen (hotellrum för *hotell*-användningen, undervisningsrum för *kulturcenter*-användningen) kan samtidigt försämra upplevelsen av den stora, öppna rumsligheten.

MILJÖSKAPANDE VÄRDE

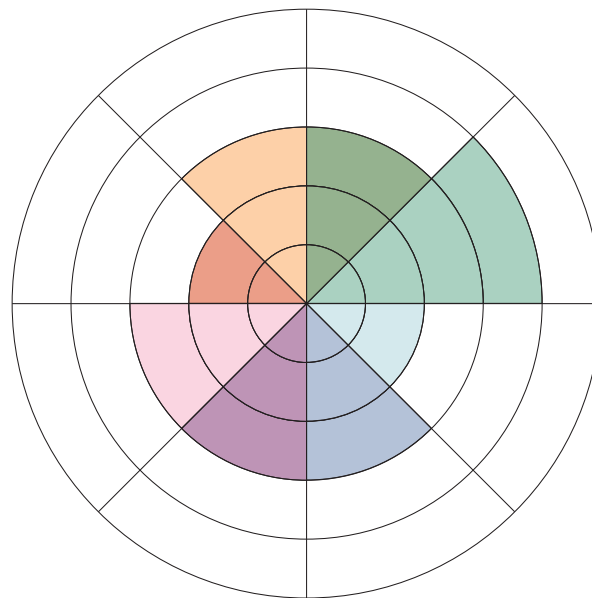
- Föreslagna ändringar påverkar inte det miljöskapande värdet nämnvärt eftersom de exteriöra förändringarna som föreslås är förhållandevis små.
- Ändrad användning till en mer publik funktion kan påverka det miljöskapande värdet positivt genom en mer levande och inbjudande entrévåning.

AUTENTICITET, ÄKTHET

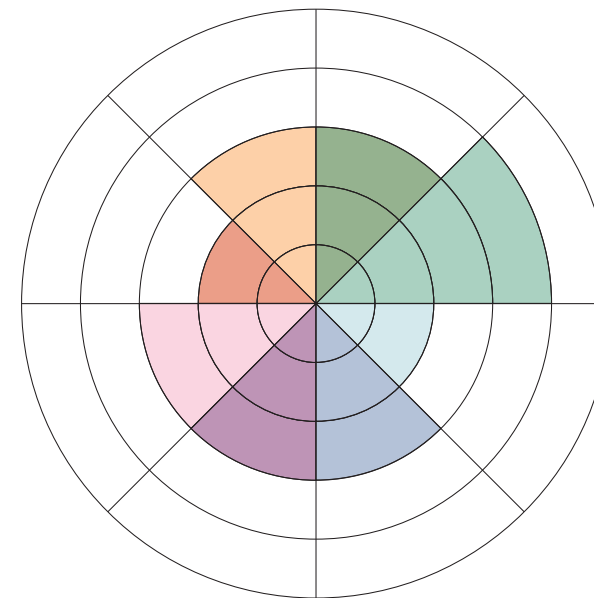
- Föreslagna rekonstruktioner bidrar *inte* till ökad autenticitet i byggnaden – men väl till att de autentiska detaljerna har större möjlighet att upplevas av fler personer. Däremot bedöms byggnadens autenticitet inte minska på grund av de förslag som genomförs.

PEDAGOGISKT VÄRDE, TYDLIGHET

- Förslaget innehåller inga åtgärder som kan anses försämra byggnadens pedagogiska värden. Att avlägsna pedagogisk symbolik skulle ha en negativ inverkan, medan återinförande av symboler och information potentiellt skulle kunna stärka det pedagogiska värdet.
- Det pedagogiska värdet kan potentiellt stärkas med återförandet av sidoentrén och källarfönster då förståelsen för byggnadens vertikala stapling av funktioner då skulle framgå tydligare.

Gradering av kulturhistoriska värden
innan planerade åtgärder

Gradering av kulturhistoriska värden efter
planerad åtgärder, ingen förändring.

DOKUMENTVÄRDEN

- Byggnadshistoriskt värde
- Arkitekturhistoriskt värde
- Samhällshistoriskt värde
- Socialhistoriskt värde

UPPLELSEVÄRDEN

- Arkitektoniskt värde
- Miljöskapande värde

FÖRSTÅRKANDE OCH ÖVERGRIPANDE MOTIV

- Autenticitet, äkthet
- Pedagogiskt värde, tydlighet

Sammanfattande bedömning

I PBL hanteras både kulturhistoriska karaktärsdrag och kulturhistoriska värden. Karaktärsdragen är det vi ser, till exempel i form av hur en fasad är uppbyggd, hur ett rum är gestaltat och hur vi upplever byggnaden i stadslandskapet. Byggnadens kulturhistoriska värden kan istället sägas vara de berättelser som byggnaden speglar. Värdena kan ibland speglas via karaktärsdragen men ibland är värdena immateriella. I en förändringsprocess är det viktigt att förstå de sammanvägda konsekvenserna av hur både karaktärsdrag och värden påverkas.

PÅVERKAN PÅ BYGGNADENS KARAKTÄRSDRAG

Sammantaget kan påverkan på den lilla skalan vara positiv för byggnadens kulturhistoriska värden genom att t.ex. tidigare öppningar åter tas upp samt att den stora före detta kyrksalen förses med bestämmer om skydd. En förutsättning för att värna kulturvärdena är dock att kommande ombyggnader utförs med stor respekt för byggnaden. De åtgärder som följer i lov- och anmälskedet behöver därför konsekvensbedömas särskilt.

Under ovanstående premisser bedöms förslaget kunna genomföras i enlighet med PBL 2 kap 6 § med hänsyn till stadsbilden och kulturvärdena på platsen. Under förutsättning att ändringar görs så att befintliga karaktärsdrag respekteras och tillvaratas bedöms planförslaget inte heller innebära någon risk för förvanskning av karaktärsdragen enligt PBL 8 kap 13 §. Föreslagna åtgärder bedöms kunna utföras varsamt med hänsyn till byggnadens karaktärsdrag enligt PBL 8 kap 17 §.

PÅVERKAN PÅ BYGGNADENS KULTURHISTORISKA VÄRDEN

Uttrycken för de kulturhistoriska värdena är i god balans med planförslagets åtgärder. Ett givande och tagande medför att det totala kulturhistoriska värdet kan förbli oförändrat och utan förvanskning – detta förutsatt att varsamhetskravet uppfylls och åtgärder utförs på ett för byggnaden respektfullt sätt. Det innebär att samtliga värden förblir avläsbara i samma utsträckning som de är idag.

SAMMANTAGEN PÅVERKAN PÅ KULTURHISTORISKA KARAKTÄRSDRAG OCH VÄRDEN

Både de kulturhistoriska karaktärsdragen och värdena påverkas i låg utsträckning av planförslaget. De ingrepp som möjliggörs med stöd av detaljplanen är väl avvägda med respekt för byggnadens historia och karaktärsdrag. Eftersom detaljplanen innebär ett ökat skydd för byggnadens kvarvarande, ursprungliga karaktärsdrag innebär planen i viss mån positiva effekter för byggnadens kulturhistoriska uttryck.

Sammantaget bedöms planförslaget kunna genomföras utan negativ påverkan på kulturvärdena på platsen i enlighet med PBL 2 kap 6 §. Vidare bedöms planförslaget varsamt och utan risk för förvanskning, vilket innebär att förslaget är förenligt med PBL 8 kap 13 och 17 §§.

Det ursprungliga kasettaket i den stora kyrksalen finns bevarat bakom undertaket, om än med annan färgsättning än ursprungligt.

PRATA MED OSS!

white.se
@whitearkitekter

white